

ΕΝ ΔΑΚΡΥ
ΕΠΙ ΤΗ ΜΟΙΡΑΙΑ ΑΓΩΛΕΙΑ
ΓΕΡΑΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΑΝΔΡΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜ.
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΡΩΜΑ.

Ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ἀθλήσεως τοῦ Βουλτοῦ καὶ Γκουρῶ καταλλοῦν εἰρηκὲς εἰς τὸν τάφον ὁ διακερτῆς πατριώτης Κομ. Σ. Ρώμας, μόλις ἔχων τὸ πεντηκοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ὑπάρξεώς· αὐτοῦ, ἂν διήνεκε φιλοφρόνως καὶ χριστιανικῶς μετὰ θερμῆς φιλοπατρίας, ἥς ὁ ἔρωσ ἀνεκίνη καὶ διευθέτη τοὺς παλμοὺς τοῦ μαγαθῆμον ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις ἐβίωσεν ἀνὰ μέσον δύο ὁσμῶν, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀρετῆς, ἐξ ὧν οὐδέποτε παρέλειπεν, ὡς ἀστὴρ κινούμενος εἰς τὴν φαικὴν τροχίαν ἢ ὁ θεὸς τῶ ἐνὶ χάρματι.

Ἐνοπάρχουσι λόγος· θλιβόμενα καὶ συμφορὰ καταβυθίζουσι τὰς κοινωνίας εἰς πένθος, ἐφ' ὧν ἐπιπεσοῦσι δίκην κεραυνῶν, ὅστις συνέτριψε τὴν ὑψίκομον κείραν, ὑπὸ τὴν σκάν καὶ τὸ φύλλωμα τῆς ὁποίας προσήρχοντο νὰ διασωθῶσιν οἱ τοσάκις κλυδωνισθέντες ὑπὸ ἀγρίας θυέλλης. Τὴν ἀλλήθειαν τῶν λόγων μου διατρανοί, ἢ μόλις διαβρυλληθῆτα ἀπορρὰς ἀγγελία τῆς τελευτῆς τοῦ μεταστάντος. Ἀδωρὰν παρήλαξεν ἡ πρόσοψις τῆς πόλεως· πολυπληθῆς ὄμιλος πολιτῶν ἀπεχώριζεν ἀθρόως ἐκ τῶν ἀθῶων τέρψεων τῶν δεμάτων ἐν ἐπιθῶρ ἀμυθηάτρου καὶ ὡς χιμάρος συντριβόμενος ἐκπλήρων τὰς ἀγούσας ὁδοὺς εἰς τὴν ὀλοφυρομένην καὶ θρηνοῦσαν οἰκονόειαν τοῦ ἀναρῆτου. Οἱ πρὸ μικροῦ διατελούμενοι ἐν εὐφροσύνῃ θυμῶν, ἂν διεγείρουσι τὰ μεσοκὰ ἔσματα, ἐθρῆνον πικρῶς ἐν πνεύμα στάσει ἀνθρώπων, οἷτινες ἐν στιγμιαίᾳ μεταβολῇ ἐφαίνοντο προσελθόντες εἰς παράστασις τραγωδίαις, παρακαθήμενοι εἰς τὰς ἀλγινὰς αὐτῆς σκηνάς. Αἱ δὲ χορδαὶ τῆς καρδίας περιήχον ἄρως, ἐξαγγέλλουσαι τὰς ἀρετὰς τοῦ κλεινοῦ Σ. Ρώμας οὐχὶ ἐν ὑπερβολῇ ἀκανονιστοῦ φαντασίας, ἀλλ' ἕκαστος ἤμετε τὰ καρδιόλαλα καὶ ἀπείρητα ἐκείνου ἔγκωμια ἐκ τῶν ἀθανάτων ἐκείνων χρωμάτων, δι' ὧν ἡ καρδίη ἀνομολογῆ τὸ γόητρον, τὸ ἔσπον ἐκκνέει ἢ ἐπίγνωσις τῆς πανηγυρικῆς ἀληθείας, ἐξ ἧς ὁρμῶντο εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ πένου αὐτῶν. Ἐάν ἐνυπάρχη ἀρμονικὴν καὶ ἠδύφωνον ὄργανον, δι' οὗ διέρχεται ἢ ἐξαγγέλλουσα φωνὴ τὰς ἐνστιγματικὰς κινήσεις τοῦ ἀνθρώπου ὁσάκις παθαίνεται ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, τὸ ὄργανον τοῦτο ἐστὶ βίβλια· ὁ λαὸς ἐν τοῖς στιγμαῖς ἐκείναις καθ' ἑς κατακλυβόμενα ἢ ψυχὴ ἐκ τῆς ἀνεμνήσεως τῶν ἀρετῶν, αἷτινες ἐξωρῶζον τὸν ἄνδρα, καὶ ἐκ τῆς πνεύματος συνειδήσεως τῆς δυσπληροῦτος ἀπολείας, καθ' οὗ ἐκ πάσης ὕλης δὲν διακλάττανται τὰ ἀκείνα τοῦ νεοῦ, οὗτε δίδονται εἰς κοινὴν λίθωσιν νὰ ἐναμιλλῶνται πρὸς τὸ μάμμερον ἐφ' οὗ ὁ καλλιτέχνης ἐγκολάπτει τὸ θεοπέσιον ἠθικὸν κάλλος τῆς ψυχῆς.

Ἀμειλίχτος εἰμαρμένα πρὸ πολλοῦ κατέστησε τὸν τόπον εὐρύτατον περίβλον θανάτου, ἐνθα οἱ ἐν αὐτῷ διεσπέρμενοι τάφοι, ὡς λίθινα κόμματα τοῦ βέροντες χρόνου, παρίστανται ὡς τίτλοι τῶν ἀποδημησάντων ἐπιφανῶν ἐπὶ παιδείᾳ, ἐπὶ πρῶδῳ, ἐπ' ἀγαθότητι.

Ἡ ψῆφος τοῦ λαοῦ ἀπέσταλε βουλευτὴν τὸν Σ. Ρώμας εἰς Ἀθήνας, ἐνθα προεμάρχησεν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ τόπου. Βιβαρτῆς λέγεται τῆς τάξεως καὶ ἐλευθερίας, δι' ὧν ἀνεπιτύσσονται ἀδικίητοι ἐπ' ἀλλήλων αἰθνηκαὶ καὶ ἠθικαὶ δυνάμεις τοῦ ἔθνους, ἐλαίνετο ἐκ τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν τοῦ νὰ ἐξαγγέλλῃ τὴν ἀγάπην τοῦ πρὸς τὸ Σύνταγμα καὶ τὸν Θεόν, τὰ ὀρηκτῆματα ταῦτα τῆς εἰς τὰ πρόσωπα κινήσεως τῆς πατριῶς, καὶ τὰ ἀνεκέρβλητα ἐρείσματα, ἐφ' ὧν συντρίβεται πᾶσα ὑπερφίαλος καὶ ἐλασινὴ ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς εὐπαγίας καὶ ἀσφαλείας τοῦ κράτους. Ὅτε δ' ἐκλήθη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Παιδείας ἀνέδειξεν ὅτι τὸ ὑψηλὸν λειτουργεῖα καὶ ὁ διακερτῆς λειτουργὸς συνεζήχθησαν ἐν εἰς προσώπῳ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς παιδευσμένης νεότητος. Τὰ δ' ἐπιτελεσθέντα πρὸς αὐτοῦ δλίγιστα ἔργα ἐνικα τοῦ βραχυτάτου χρόνου τῆς ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ διαμονῆς του εἶχον ἐρελκῆσαι τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῆς κοινωνίας, ἥτις ἠγάλλετο φρονοῦσα ὅτι ὁ Ρώμας προήθετο νὰ καθοδηγήσῃ τὴν σφριγῶσαν ἐν πρῶδῳ νεότητι εἰς τοὺς εὐανθεῖς λιμῶνας τῶν γραμμάτων μετὰ μείζονος ἐλευθερίας καὶ διοργανώσεως τῆς παιδείας καθ' ὅσον ἐπέτρεπον αὐτῷ αἱ περιστάσεις. Ἐνταῦθεν ἀνεπτύχθη ἀνὰ μέσον τῆς νεότητος καὶ τοῦ ὑπουργοῦ ἡ ἐνδελεχὴς ἐκείνη φιλία, ἥτις κρητήρα τῆς ἔχει τὸ φέρον ἀεθῆμα τῆς προόδου, ὅπερ συνέλειξεν ἀμοιρῶν ἐν τῇ ἱεροπρεπῇ σταδιοδρομίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς μορφώσεως τῆς κοινωνίας.— Ἀλλὰ πρὸ ἀπεκόπη τὸ νῆμα τοῦ κοινωφελοῦς καὶ μαγαθῆμον πολιτείας, καὶ δὴ ἔπνευσε καὶ νεκρὸς ὁ Σ. Ρώμας ἀποστέλλεται εἰς Ἀθῆνας εἰς Ζάκυνθον, διερχόμενος ἐκ τῆς πομπῆς καὶ ἐστρατηθῆσεως τοῦ δεσπότη καὶ σπαραξικαρδίου αὐτοῦ δράματος, διχασθέντος μετὰ τῶν Ἀθῆνῶν καὶ Ζακύνθου. Τὰ ἀνθῆλια τοῦ Πισσοῦ, δι' ὧν ἴστανοντο Ἕλλητες οἱ ἀγωνισταὶ τῆς Ἑλλάδος, συνεπλήχθησαν εἰς τοὺς ἐπὶ στεφάνους οὗς ἡ ἔγκριτος κοινωνία τῆς πρωτευούσης κατέθεσεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Τὸ πολυμικτὸν ἀτμόσφαιρον ἡ Πληξάρια ἀποστέλλει ὅπως μεταγάγῃ τὸν νεκρὸν, χρησιμεύουσα ὡς πένθιμον σκῆμα τοῦ ἐπιφανοῦς πατριώτου, ἐπικουρούσα τὸν νεκρὸν αὐτοῦ διὰ τοῦ κυματίζοντος ἐπ' αὐτοῦ ἱεροπρεποῦς λαδῆρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅπερ μεσουραγίσει τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἔθνους, ἀνελθόντος εἰς τὸ ἔπος τοῦ σταυροῦ, ἐφ' οὗ ὁ μαρτύρησε πρὸς ἀναστοιχίωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ δ' Ἐνδοξὸς νεκρὸς, ἐποχούμενος εἰς τὰ νῦνα τῆς θελήσεως, ἂν διευλακίσει ὁ ἀρροστερῆς κινήσεως αὐτοῦ τόμος, μετὰ γαταὶ νὰ κοιμηθῇ ἐν τῇ γῆ αὐτῇ, ἥ ἔφερε τὸν γροῦν καὶ τὸ χρώμα εἰς τὴν ἰσαγγέλον ἐκείνην φαινογονίαν, τὴν δ' ἀγάπην εἰς τὴν ἀδολον ἐκείνην ψυχῆν, ἂν ἐγαλοῦσθῃ ὁ Ἑλληνισμός, ἐξέθρηψεν ἡ ἀρετὴ, ἐκράτυνεν ἡ ἀγαθότης, ἤγασεν ἡ ὀρηκία καὶ ἐμυροβόλησεν ἡ συναυλία ὄλων τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων, αἷτινα ὁ θεὸς ἀφθόνως ἐπιδαφίλει ὡς γέρας καὶ κραστὸν τοῖς ἀποδυσταῖν ἐν τῇ ἀεχίει τοῦ κλοῦ καὶ ἐν τῇ ἀρωγῇ τοῦ πλοῦτος.

Μόλις ἐξῆλθεν ἐκ τῶν κωμάτων ὁ περιλημένος νεκρὸς τοῦ Σ. Ρώμας καὶ ἔτερα ἡγάρ κώματα, συνυθόμενα πρὸς ἄλληλα, ἀνδρῶν, παιδῶν, γερόντων, περιεσπῶντο ἐν θρῆνῳ περὶ τὴν κλίπην τοῦ νεκροῦ, ἥτις ἐφαίνετο ὅτι αἰρεται, οὕτως αἰετῆ, ἐκ τῆς ἀγάπης τῆς κοινωνίας, ὡς ἤθη ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἡ ἐνάριτος ψυχῆ του, περιπτύχθησεν ἐν ταῖς πέτραις αὐτοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπορεύθη Ἰνα ἐνεαρκωθῇ ἐν τῇ φαρτῇ τοῦ κόσμου τοῦτου ὑπάρξει, ἐν ἧ διέρχων οὐρανίον τι εἴγγος τῆς καταγωγῆς τῆς ἐξ οὗ ἀπῆστραπτεν.

Ἐάν τὸ ἄρμον μίτωπον τοῦ Σ. Ρώμας ἐπισκιάζωτο ἐκ τινος θερμῆς ἐπιθυμίας ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τοῦ θανάτου, θὰ ἦτο βεβαίως ἢ γλυκόδωμος ἐκείνη τοῦ νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τῶν εὐχῶν του καὶ συναργίσει τὰς χεῖρας του μετὰ ἀποκαυρωμένων χιλιάδων ἀδελφῶν ἀπὸ χιλιετοῦς καὶ ἀναγῶς δουλείας. Πλὴν οὐ δίδεται εἰς τὸν ἐνάρετον πολίτην νὰ βίξῃ τὴν εὐανδρον ἐκείνην γῆν ἐνθα ὁ ἀετὸς τοῦ Ὀλύμπου, ὅστις κρῶζει ἔπου καθυδουσιν οἱ κερανοὶ, πλῆττει διὰ τῶν ὀρειῶν σπερῶγων του τὰ κορφοβόνια καὶ τὰ κρησφύγετα τῶν βουνῶν Ἰνα, εἰ δυνατόν, ἐξεγείρῃ τοὺς κοιμημένους ἀρματαλοῦς ὑπὸ τὰς ἄρας καὶ τὰς μυστῆρας ἐν τῷ μῶσφ τῆς ἐσθῆδας τῶν ὁσμῶν ἢ ἀποκομίζουσι οἱ ἴεροι. Ἀλλὰ κοιμῶνται οἱ νεότεροι Ἀχιλλεῖς καὶ Πύρροι, τῶν ὁποίων ἡ ἀρεμάνους καὶ πυροφόρος φάλαγξ ἐξιστείνεται ἀπὸ τοῦ αὐαναογέιτους Ὀλύμπου μέχρι τοῦ ἀποκρήμνου καὶ ἀδένδρου Ταυγέτου, ἀδυνατοῦντες νὰ προσέλθωσιν ἐν τῇ ἱεροπρεπῇ ταύτῃ εὐαχίᾳ τῆς χαρῆς τῶν ἀδελφῶν, ὧν τὸ μῦσαν αἷμα ἀπὸ τοῦ Κασερίωτου μέχρι τῆς ἀντιστάσεως τοῦ Σοῦλλου, καὶ ἀπὸ τούτου μέχρι τῆς ἰθνεγερσίας, ἐπιθέλωσε τὰ διαγῆν νῆματα τῶν ποταμῶν, ἐφ' ὧν ἐπὶ καιρὸν δὲν ἀντανελάτο ἡ εὐγλῆ τῶν ἀστέρων.

Ἄλλ' ἦδη ἤρματ ἐν τῷ ὕπνῳ τοῦ δικαίου ὁ Σ. Ρώμας ἐν ἐπιγνώσει ὅτι διεσπράζωτο τὸ καλὸν, ἔσυχος, ὡς ἡ χρυσάλις καὶ ἡ μέλισσα, αἷτινες καθυδουσιν ἐπὶ τῶν ἀνθῶν τὰ ὅποια δεονοίμα θὰ κερικοσμήσωσι τὸν δαμορῆλῆ καὶ πολὺδακριν αὐτοῦ τάφον.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 5 Ἰουλίου 1881.

A. ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ.

Αρ. Εισ. 598

VI 124

